

Índex

1998. 1a Edició. Centre D'estudis

Eureka! El plaer de l'esforç. Un programa pedagògic

Elaboració i coordinació: Roser Batlle.

2007. Reedició, revisada i actualitzada. Centre d'estudis de l'Esplai

Eureka! El plaer de l'esforç. Una proposta educativa

Adaptació i coordinació: Eva Herrera Martínez, Carme Alias, Isabel Santero.

Agraïments especials: a tots els educadors i educadores de la Federació Catalana de l'Esplai per contribuir amb el seu esforç educatiu a construir un món millor. A la Roser Batlle per les aportacions fetes des de la veu de la experiència.

Concepció gràfica: Fundació Catalana de l'Esplai

Il·lustració: Laia Olivares Solina

Impressió: Gráficas Cornellá

Està rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del "copyright", sota les sancions establertes en la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic i la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec públic.

Per a més informació, adregeu-vos a :

Federació Catalana de l'Esplai.

Tel. 93 474 74 74 www.esplai.org

01. Presentació	4	06. Activitats i projectes	30
01.1 Els materials pedagògics	6	06.1 Infants petits (3-8 anys)	31
01.2 Què ens motiva a desenvolupar aquest programa	6	06.2 Infants mitjans (8-12 anys)	37
		06.3 Joves (12-17 anys)	42
02. Objectius	8	07. Famílies i altres agents educatius	48
03. Continguts de la proposta: enfocament general	10	07.1 Famílies	49
03.1 L'esforç i el plaer	11	07.2 Altres agents educatius	50
03.2 La ciència i les tecnologies de la informació i la comunicació	15	08. Sala de monitors i monitores	52
03.3 La curiositat	18	09. Materials de consulta	60
04. Metodologia de la proposta	20	10. Annex: 21 experiències de C2 a la Fundació Catalana de l'Esplai	62
04.1 Espais d'experiència i sensibilitat	21		
04.2 Aprenentatge i Servei	22		
04.3 Mètodes educatius per a cada etapa evolutiva	24		
05. L'aplicació de la proposta a l'entitat d'esplai	26		
05.1 Pistes per on començar	27		
05.2 Com s'ha de fer	27		
05.3 L'avaluació del programa	28		

01. Presentació

El programa pedagògic Eureka! és una reedició, revisada i actualitzada del programa pedagògic Eureka! Editat l'any 1998. És una proposta per a la intervenció educativa de la Federació Catalana de l'Esplai en el lleure dels infants i joves, amb la finalitat d'estimular l'educació de l'esforç i el plaer a partir d'activitats amb accent científic i tecnològic.

Un orfebre li havia fet (a Hierò) una corona d'or. El rei es preguntava si l'artesà havia estat prou honrat; potser s'havia quedat una part de l'or que li havien donat i l'havia substituït per coure o plata. Així, doncs, Hierò ordenà a Arquímedes que esbrinés si la corona era d'or pur, però sense danyar-la.

Arquímedes quedà desconcertat. El coure i la plata eren més lleugers que l'or. Si l'orfebre n'hagués afegit a la corona, aquests metalls ocuparien més espai que no pas el pes equivalent en or. Si sabés l'espai ocupat per la corona (és a dir, el volum), podria donar una resposta satisfactòria a Hierò. Però com podria determinar el volum de la corona sense convertir-la en una massa sòlida?

Arquímedes va continuar rumiant aquest problema als banys públics, sospirant probablement amb resignació mentre se submergia en una banyera plena i observava com vessava l'aigua. De cop i volta s'adreçà, estupefacte: se li acabava d'acudir que era el seu cos el que empenyia l'aigua fora de la banyera. El

volum de l'aigua desplaçada devia equivaler al volum del seu propi cos que se submergia. Per calcular el volum d'una cosa, tot el que calia fer era mesurar el volum de l'aigua que desplaçava.

En una llambregada d'intuïció, acabava de descobrir el principi del desplaçament! I d'aquí va descobrir les lleis de flotabilitat i de la gravetat específica.

Arquímedes era el terror de l'exèrcit romà. Era un científic agosarat, pràctic, que se les empescava totes. Diu la llegenda que els vaixells romans que assetjaven Siracusa es van incendiar en rebre l'impacta dels raigs solars reflectits per uns miralls corbats col·locats a dalt de tot de les muralles de la ciutat. No era bruixeria, era Arquímedes i les seves idees fantàstiques.

Eureka!, el descobriment feliç de la solució a un problema, ho és després de l'esforç, en el cas d'Arquímedes, intel·lectual. No és la satisfacció de la sort. No és diu Eureka! quan toca la loteria, quan la fortuna cau inesperadament del cel.

Eureka! és la satisfacció d'haver perseguit una cosa, i finalment, haver-la aconseguit.

1. Isaac Asimov, *Moments estelars de la ciència*, Barcelona: Edicions de la Magrana, 1997.

Al començament del segle XXI, amb unes noves relacions socials pròpies de la societat de la informació, el paper canviant de la família i la incidència de les noves tecnologies, cal que educadors i educadores prenguem un paper actiu, fent viure als infants i joves el plaer de l'esforç més enllà de l'individu tot afavorint el pensament crític constructiu.

01.1 Els materials pedagògics

Títol del programa

Eureka! El plaer de l'esforç. Un programa pedagògic.

Població destinatària

- infants i joves de 3 a 17 anys
- educadors en el lleure, mestres, professors, tutors...
- famílies

Materials

La proposta educativa compren un ventall de recursos didàctics de diversos formats. Mantenen una certa independència per tal que els educadors i les educadores puguin explorar les possibilitats educatives de cada material.

El quadern pedagògic. És el recull de la fonamentació teòrica i metodològica.

Fitxes d'activitats i projectes. Propostes concretes de treball que es troben desenvolupades en el web.

El web EUREKA! Eina interactiva de la proposta que recull tots els recursos i activitats ampliades.

Eurekajoc. Recurs que utilitza el joc com a eina educativa.

Accions formatives. Es preveuen diverses formacions i seminaris al voltant de la proposta educativa a partir dels interessos i necessitats de les entitats.

01.2 Què ens motiva a desenvolupar aquest programa

L'esforç i el plaer són valors importants de l'associacionisme en general i, per tant, també de l'esplai. D'altra banda, les activitats científiques i tecnològiques han estat poc protagonistes en els plantejaments i experiències de l'educació del temps lliure al nostre país.

El fet d'encadenar aquests dos valors humans (l'esforç i el plaer) amb la ciència i la tecnologia obeeix a una sèrie de constatacions i necessitats:

Esforç i plaer

Posar als infants en la tessitura d'esforçar-se per resoldre una qüestió implica posar-los davant el repte d'enfrontar-se a un problema, dissenyar una solució, aplicar-la i avaluar-la. Implica descobrir capacitats pròpies, experimentant el plaer per la feina ben feta i la sensació de recompensa per l'esforç dut a terme. Alhora, permet posar a prova l'esperit de superació.

Societat del consum i plaer immediat

Els nostres infants i adolescents tendeixen sovint a ser poc pacients en l'obtenció de resultats de les seves accions. Es cansen aviat i volen resultats plaents que siguin ràpids i sense esforç. L'acomodació inevitable de la societat del consum i del benestar ens han fet a tots plegats relativament laxos i qualsevol esforç i centrament fa mandra. Cal estimular el valor de la consciència, de la meticulositat, de la satisfacció

que s'obté a partir de la superació personal i de la feina ben feta.

Ciència i noves tecnologies de la informació i la comunicació

Necessitem estimular una concepció vivencial, humanista i lúdica de la ciència i les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) entre els nois i noies, una concepció oberta i flexible dels dos conceptes. Hem de trencar l'individualisme de la tecnologia per avançar en el seu bon ús i anar més enllà fent una aplicació social.

Curiositat com a base del pensament científic

Els infants i els adolescents tenen una curiositat natural que cal respectar i estimular. Aquest desig d'explorar el món i les coses, de comprendre el que passa, de dominar l'entorn i d'enfrontar-se als reptes és la base del pensament científic. És, també, el camí de la superació de l'individualisme per pensar en els altres. La curiositat afavoreix la capacitat creadora que ha fet avançar a la ciència.

02. Objectius

Els valors humans són el pilar que dóna sentit a la proposta educativa. El nostre plantejament s'orienta al voltant de quatre grans valors que formen d'ideari de la Fundació Catalana de l'Esplai i els interpreta en clau d'Eureka.

Utopia

Desitjar a contribuir i esforçar-se a millorar el que els envolta fent front als problemes, i visquin la ciència i la tecnologia com a eina de transformació de la realitat.

La seva curiositat per entendre el món els fa avançar. Les accions individuals i grupals poden canviar les vides de les persones. No es tracta tan sols de sortir del pas, sinó de plantejar-se la possibilitat de nous camins que reinventin el món. Es tracte de viure el desig d'una societat en que sigui possible gaudir de l'esforç.

Iniciativa

Descobrir la satisfacció de ser i sentir-se protagonistes, malgrat l'autonomia demani un esforç, i visquin la ciència i la tecnologia com a repte a la seva imaginació i a la seva responsabilitat.

El seu esforç, compromís i iniciativa presents culminaran en una societat activa i responsable. Individualment i col·lectivament, formen part de la societat. Ens hem de fer un lloc anant cap a diferents espais

que exigeixen un gran esforç de la nostra capacitat per donar un bon ús dels avenços tecnocientífics.

Solidaritat

Descobrir l'esforç i el plaer de pertànyer a un col·lectiu i apropar-se a una concepció de la ciència i de la tecnologia més humana i solidària.

Una mirada profunda, implicada, és tan intensa com la solidaritat, perquè es resisteixi a quedar en el no-res i aspira a resultats profitosos.

Felicitat

Aprendre a ser feliços, a fer feliços els altres i a obtenir plaer, a partir de l'esforç i la superació personal, a partir de experiències vitals senzilles i intenses.

Esforçar-se és un símptoma d'estima que provoca una gran satisfacció en els seus protagonistes. Els plaers immediats, la dinàmica del consum i de la possessió d'allò material és un altre nivell de satisfacció més superficial que sentir-se estimat i recolzat, que sentir-se part integrant d'un grup social, en el que hi ha lloc per tothom.

Aquests quatre grans objectius expressen una orientació genèrica en el treball educatiu entorn de l'esforç i el plaer a totes les edats. Es desglossaran en objectius educatius específics per a cada etapa evolutiva i per a cada activitat.

03. Continguts de la proposta

Aquesta proposta planteja l'antinòmia d'esforç-plaer com un eix transversal del projecte de l'entitat, tant del treball de l'entitat cap endins (el grup d'infants, d'adolescents, les famílies els monitors i monitores...) com del treball de l'entitat cap enfora (el barri, el municipi, les administracions, les escoles, les altres entitats, la comarca...)

Des d'aquesta perspectiva el conjunt d'accions i activitats proposades tenen com a finalitat l'enfortiment de diferents capacitats i habilitats per tal que els nois i noies aprenguin a valorar l'esforç, a sentir-se orgullosos de la feina ben feta, a mirar més enllà d'ells mateixos per passar del jo al nosaltres i als altres.

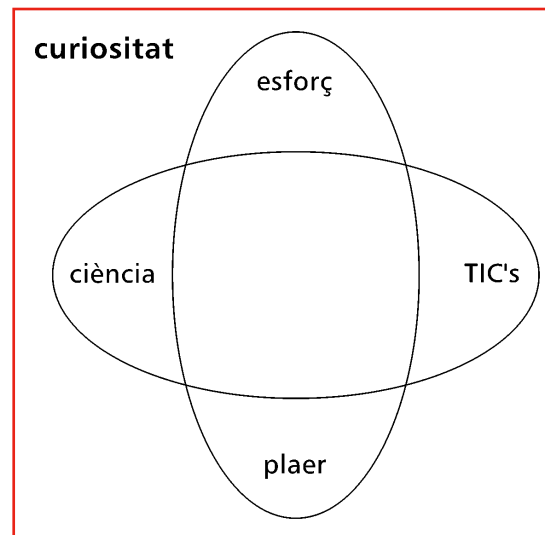
03.1 L'esforç i el plaer

La Nicole està enfilada al cirerer. Té davant seu el cistell ple a vessar de cireres brillants i escarlates. Només hauria d'enfonsar la seva maneta per a mossegar-les amb força. No està satisfeta!

— Vull agafar-les!

S'entossudeix a arribar a les poques branques amables, que han crescut expressament, segons sembla, a l'abast de l'ànsia dels infants. Aquí ja no es mostra exigent. El mínim fruit verd és per a ella una delícia. L'ha agafat ella!

(Célestin Freinet, *Paràboles per a una pedagogia popular*)

La dialèctica entre una moral espartana (l'esforç, la constància, la superació de les dificultats..) i una moral hedonista (el plaer, l'alegria de la vida, la contemplació estètica de la vida...) no es pot resoldre avui sense una síntesi harmònica entre esforç i plaer, una síntesi no excloent dels dos pols. A més a més, l'esforç i el plaer tenen una dimensió individual i una dimensió col·lectiva i altruista de gran potencial educatiu.

El temps lliure suggereix d'entrada més aviat plaer, distracció, espontaneïtat, fruit de la vida... que no pas esforç i disciplina.

Però el lleure comporta esforç quan allò que es desitja fer en aquest temps no és a l'abast immediat, o no és tan fàcil, o demana un mínim de previsió i organització. Si un noi o noia vol fruir fent teatre, s'haurà d'esforçar en preparar l'obra, fer els decorats o assajar el paper. Si vol anar d'excursió, s'haurà d'esforçar en fer-se la motxilla, caminar, plantar la tenda, compartir l'aigua de la cantimplora, etc.

L'esplai és ple d'estones d'esforç i d'estones de plaer, i la frontera entre aquests dos moments no és nítida ni estable.

Hi ha esforços absolutament barrejats amb el plaer, com per exemple, l'esforç de cantar bé una cançó i el plaer d'adonar-se que s'està aconseguint. Aquest tipus d'esforç amb gratificació molt immediata són viscuts positivament gairebé sempre.

I també hi ha esforços poc gratificants a curt termini, però absolutament necessaris per a la convivència (com per exemple, rentar els plats d'un campament). Aquests esforços, però, poden ser viscuts positivament si es troba el sentit i la justificació, i, fins i tot, poden ser una ocasió de retrobar el plaer amagat en els actes quotidians més senzills.

"La vida és dura". "La vida és meravellosa". Ambdues frases, tòpics d'ús corrent, són

veritat: la vida és dura i meravellosa al mateix temps. I si l'educació a de preparar per a la vida, no pot estalviar ni amagar els components bàsics d'aquesta dicotomia.

Hem d'ajudar els nois i noies a entomar dificultats i vèncer-les. No podem alimentar esperits "apalancats" que renunciïn al primer obstacle, que fugin de les dificultats com del dimoni. Que es pensin que tots són flors i violes, que tot els hi vindrà donat o els hi plourà del cel.

I, ahora, hem d'ajudar els infants i adolescents a destriar els plaers efimers dels plaers sòlids. A experimentar el plaer d'aconseguir una cosa que ha costat un esforç. És tracta d'un plaer que nodrirà l'autoestima individual i col·lectiva i que funcionarà com a motor dels nostres projectes.

Hi ha un esforç i un plaer que pertanyen i han de seguir pertanyent a l'esfera individual. És tot el que te a veure amb l'autoconeixement i l'autoestima, i que posa a l'infant i a l'adolescent en la tensió de controlar-se, acceptar-se i, també, mimar-se.

Hi ha esforços que neixen de la mateixa relació amb un mateix o amb els altres: la noia que s'esforça en no ser tan dèspota amb les seves amigues, el noi que s'esforça en vèncer la seva timidesa, l'infant que s'es-

força en vestir-se sol, o en no cridar, o en superar la por a la foscor quan se'n va a dormir...

Hi ha esforços que neixen de la resistència a la pressió de l'entorn: el noi que s'esforça en no beure alcohol quan al seu voltant tot li empenta a fer-ho, o l'infant que s'esforça en no abusar de les lllaminadures que sap que li fan mal...

Tots aquests esforços individuals acostumen a tenir una certa gratificació. Habitualment, aquestes "recompenses" són de caràcter social: estimació, confiança, admiració, respecte, per part de les amistats o en els cercles afectius. Però també hi ha gratificacions personals: la satisfacció íntima d'haver superat un problema, o d'haver conduït bé una situació difícil.

D'altra banda, hi ha un esforç i un plaer que pertanyen a l'esfera del col·lectiu. És tot el que té a veure amb els lligams, compromisos i relacions que s'estableixen en un grup.

En la pràctica d'un esport d'equip, hi ha sens dubte un esforç individual, però també hi ha un esforç col·lectiu. I això també passa en el muntatge d'una obra de teatre, en un gran joc de recerca i de lluita enmig del bosc, en un recital de cançó i de guitarra...

L'esplai és un marc idoni per reinventar i redescobrir esforços i plaers individuals i col·lectius, a partir d'experiències vitals que ens empenyen a exclamar: Eureka! Ho hem aconseguit!

"Com més fàcil i ràpid, millor..."

A les entitats no ens limitem a reflexionar i debatre l'educació en valors, sinó que ens basem en la vivència directa, a fer que els infants es comprometin en fer les coses ben fetes i anar més enllà de la satisfacció individual per passar a la satisfacció grupal. Aleshores, constantment treballem per combatre el consumisme i el plaer immediat per tal d'avançar en ser ciutadans de dret a ser ciutadans amb deures.

La societat de consum proporciona satisfacció immediata sota la llei del mínim esforç a partir de l'oferta de bens de consum progressivament més sofisticats i innecessaris. La finalitat és que el ciutadà-consumidor es "molesti" o "s'hagi de bellugar" el mínim imprescindible i, sobretot, que s'acostumi a trobar imprescindibles totes les comoditats en escala que se li van oferint. Aquesta habituació és la garantia de continuïtat de la societat de consum.

Aquest clima cultural tendeix a retardar la maduració intel·lectual i emocional dels infants pel que fa a la capacitat d'espera. Molts educadors es lamenten de la "immediatesa" dels infants i adolescents: els costa massa escoltar, els costa massa llegir, els costa massa acabar allò que comencen. Per contra, tendeixen a interrompre, a distreure's... a dispersar-se entre un munt d'estímul efímers i contradictoris.

És més fàcil i ràpid engegar la televisió i posar-se a mirar, que obrir un llibre i posar-se a llegir. És més fàcil i ràpid comprar un "bollicao" que fer un entrepà de pa amb tomàquet i formatge.

Malgrat tot, hi ha molts nois i noies que devoren llibres i entrepans i que frueixen muntant i desmuntant les seves històries...

De l'individu al col·lectiu, eduquem per a la ciutadania

El treball i el joc viscuts harmònicament a l'esplai fomenten l'autonomia, la responsabilitat, la creativitat i l'autoestima, fan els nois i noies més realistes i més capaços d'aconseguir el que es proposen, i també més sensibles a aprofitar el cantó positiu i les estones boniques de la vida.

"Bon ciutadà és aquell que coneix i defensa els seus drets, assumeix i aconsegueix els seus deures i, a més a més, procura que tots aquests drets i deures es facin extensius a aquells que encara no els tenen reconeguts o no poden exercir-los".²

Ser ciutadà, doncs, suposa pensar en clau de nosaltres en lloc de pensar i actuar en clau de jo. Passar del jo al nosaltres no únicament tindrà uns beneficis pels altres sinó pel propi infant. Per fer-ho possible hem d'afavorir els espais i les vivències per passar del "jo vull" per passar al "nosaltres volem".

La pràctica de la ciutadania és el que fem quan oferim als nostres infants i joves activitats que les preparin i els donin les habilitats per convertir-se en ciutadans de dret i deure. Quan fem un taller on la base és la reflexió i el debat els hi estem oferint l'oportunitat de posar en marxa hàbits de diàleg, escolta... Quan pactem les normes a les assemblees per regular la vida de grup, els estem oferint l'oportunitat d'experimentar els valors de la convivència. Quan plantegem projectes de cooperació els estem facilitant el plaer de gaudir de l'èxit col·lectiu i fer quelcom pels demés.

2. Trilla, J. "Seis preguntas sobre ciudadanía y educación para la ciudadanía en España" dentro de *Revista de Educación*, núm. Extraordinario: Ciudadanía y Educación. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. 2003.

03.2 La ciència i les tecnologies de la informació i la comunicació

*No fa gaire vaig fer una conferència a alumnes de batxillerat sobre la química i el CosmoCaixa, i els vaig posar la diapositiva de la figura del llibre de El Petit Príncep. Vaig preguntar què era, i la major part van dir que un barret. Però a algun dels presents se li va il·luminar la neurona i la cara, va recordar, i va dir cridant: "És una boa que s'ha menjat un elefant!"... Si saps coses tens més perspectiva per interpretar els fenòmens. Si t'has llegit El Petit Príncep pots interpretar un dibuix de més maneres que si no te l'has llegit ... Cada fenomen es pot intentar explicar de moltes maneres diferents, però no hi ha explicacions millors i més completes que altres. I, per trobar-les, quants més coses sàpigues, millor, perquè podràs interpretar la realitat amb més perspectives.*³

Tradicionalment, l'esplai s'ha ocupat ben poc de la ciència i les tecnologies de la informació i la comunicació, tal vegada per raons diverses:

- perquè es prioritzaven altres aspectes (convivencials, artístics, lúdics...) els quals no es relacionaven, d'entrada, amb la ciència i les TIC's,
- o bé perquè es considerava que treballar aspectes científics o tècnics demana un nivell molt alt de coneixements especialitzats per part dels educadors.

De tota manera, la ciència o la tecnologia, o les dues coses alhora, sense ser protagonistes, han estat presents de maneres ben diverses:

- en les activitats de descoberta de la natura (quan els nois i noies atrapen i observen animals, o confeccionen caixes - niu, o fabriquen un petit forn solar, o busquen informació per Internet del tipus de plantes...);
- en les activitats de tallers artesanals (com ara els tallers de fusteria, d'invents, d'esmalts, de ceràmica, de fotografia, de cinema, de cuina...);
- en les activitats d'esport verd (com les rutes en bicicleta, el piragüisme, l'escalada, l'espeleologia...).

Més aviat el que ha passat és que els aspectes científics o tecnològics de les activitats no han estat en primer pla, perquè s'han

prioritzat els aspectes artístics, lúdics o convi-
vencials.

Actualment, hem de tenir en compte que no es tracta només d'un grup d'infants amb accés als ordinadors i a Internet envoltats de bits, xats, emails i webs, sinó hem de tenir present l'impacta cultural que tenen aquestes noves tecnologies: des de que van néixer viuen envoltats d'instruments electrònics (dvd, microones...)

L'àmbit tecnocientífic és un dels que mostra una evolució més visible. Així doncs, s'ha de reorientar la tasca educativa adequant els objectius, continguts i metodologies per tal d'ajudar als infants i joves a desenvolupar-se en aquesta societat canviant.

Aquesta proposta educativa pretén avançar en el coneixement i reflexió entorn la ciència i la tecnologia com a part del coneixement que ens permet resoldre els problemes pràctics i satisfer les necessitats individuals i col·lectives. Per exemple: dins del sac de les noves tecnologies hi caben aspectes tan diferents com enviar un e-mail a una amiga o construir un cançoner. Dins del sac de la ciència hi caben des de l'observació astronòmica del cel fins a la recerca d'herbes medicinals.

*"La ciència ha avançat molt i ajuda l'home a alliberar-se de la càrrega dels treballs més durs; malgrat això, la ciència per si mateixa no és alliberadora. Crea mitjans, no finalitats. Són els homes els que han de fer servir aquets mitjans per aconseguir finalitats raonables"*⁴

El nostre esforç com a monitors i monitores és aprofitar el nou entorn de comunicació com un nou terreny on treballar els valors mitjançant activitats vivencials. Així doncs, ciència i tecnologia són un mitjà al servei del procés educatiu. En tot cas, com a mitjà que són els resultats als que arribem dependran de l'ús que se'n facin.

La ciència i la tecnologia són eines indispensables per al foment del consum responsable i del desenvolupament sostenible. Conèixer els processos tecnològics i els sistemes productius ajuda a prendre decisions personals i col·lectives que ens portin a un consum responsable. Aquesta responsabilitat pot facilitar el desenvolupament sostenible, tan dels del punt de vista mediambiental com social.

Per altra banda, les TIC's tenen un potencial educatiu amplíssim, tot i que venen acompanyades de problemes complexos. Ens cal ser conscient de l'eina que tenim a les mans,

4. A. Einstein, *Escritos sobre la paz*, Barcelona: Península, 1967.

de les seves possibilitats educatives i les seves limitacions. Hem d'aprofitar les noves tecnologies de la informació i la comunicació per optimitzar l'educació dels infants per avançar cap a la bona ciutadania.

La ciència i la tecnologia, com altres mitjans educatius, han de ser un vehicle d'expansió de l'ésser humà, un camí de desenvolupament en tres dimensions complementàries:

Saber

En el temps lliure es poden fer moltes activitats d'una manera superficial, sense dominar-les, sense polir-les o sense entendre el sentit. Però a l'esplai els infants i adolescents tenen l'oportunitat de descobrir el fons d'allò que desitgen de trobar i definir els seus interessos particulars.

Lliures d'academicismes, moltes activitats d'esplai es poden impregnar d'un esperit científic natural i espontani: una excursió, un taller de cuina, una observació d'estels en una nit clara...

El "saber" a l'esplai és un acte d'afirmació individual i col·lectiva, i també és una alternativa a la superficialitat i a la frivolitat, al consum compulsiu, al "passar" per sobre de tot sense ficar-se ni comprometre's en res.

Saber fer

A banda del "saber coses" l'infant necessita manipular, intervenir i crear-ne de noves. La fam de coneixements es complementa amb la fam d'habilitats. I d'aquí neix la motivació per als aprenentatges més tècnics, de la voluntat de fer coses.

La capacitat de crear, sigui a base d'inventar o d'imitar el que fan els altres és una altra constant de la infància, una etapa en la que no es para mai de construir, fabricar, elaborar, crear, muntar, fer funcionar, confeccionar, manipular, experimentar...

"Fer coses", convertir en realitat concreta una cosa que abans no hi era, és un factor importantíssim de creixement personal i d'autoestima, sobre tot quan aquesta acció s'impregna de respecte cap a un mateix i cap a l'acció concreta, de voluntat per fer les coses ben fetes: si cantem, cantem bé; si cuinem, que el menjar estigui boníssim; si construïm un estel, que voli i sigui bonic; si netegem el bosc de brossa, que no quedi ni un paper...

Ser

La ciència i la tecnologia són eines que es poden posar al servei d'una societat més justa, però cal que hi hagi la voluntat de

fer-ho. No n'hi ha prou amb el saber i amb el saber fer per garantir una vida millor, cal també una voluntat de ser.

Una voluntat d'arribar a la societat que posa la ciència i la tecnologia al servei de la formació, de la cultura, de la comunicació i de la resolució dels problemes bàsics de la humanitat, la societat que dirigeix el progrés en una direcció alternativa al mercat total.

El temps lliure és un espai per viure la ciència i la tecnologia com a factors de progrés i benestar. És l'espai de temps en què els infants i els adolescents poden aprofundir i desenvolupar les seves capacitats intel·lectuals i habilitats manuals a partir de projectes que els hi fan il·lusió, que trien lliurement i s'hi poden sentir identificats.

03.3 La curiositat

Des de ben petits, els infants volen "saber coses" (això què és, això com es diu, això per a què serveix, això perquè és així...) i en algunes etapes de la infància, aquesta voluntat arriba a agobiar als adults que els envolten, sobretot quan es formulen els "perquè".

- perquè el cel és blau?

- perquè quan jo sigui gran tu no seràs petita?

- perquè he de menjar verdura si no m'agrada?

- perquè la lluna ens segueix?

- perquè el Jaume no m'estima?

- perquè no puc arribar a casa més tard de les 9?

Els infants tenen una gran curiositat pel que els envolta. Apropar-se, conèixer, investigar, explorar, estudiar, observar, confirmar, constatar, demostrar... són activitats permanents en la infància.

Si la ciència es proposa investigar la realitat i descobrir les lleis que la regulen, la curiositat és la base de tota activitat científica, i és inherent al comportament de la persona des de la infància.

En aquest procés el monitor/a es converteix en l'acompanyant que facilita la recerca a partir d'oferir recursos per a l'assaig i contrastar les respostes. Despertar dubtes, provocar interrogants i acompanyar-los en aquest procés no es quelcom que es pugui improvisar. Cal preparar-se triant les millors activitats, dominar la tècnica i

fer als infants protagonista d'aquesta recerca.

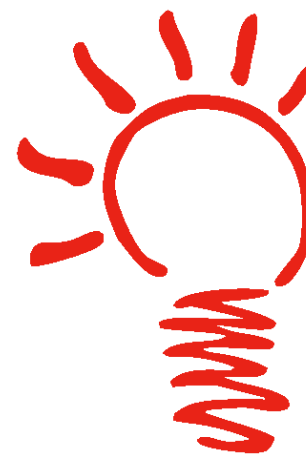
Així doncs, hem de recuperar la capacitat de preguntar-se el perquè de les coses. A partir d'aquí els infants comprendran que no tenim tots els coneixements per explicar allò que ens envolta, però els empenyarà a aprendre per intentar respondre's als seus neguits. Mitjançant l'experimentació o la màgia construirem nous coneixements.

L'objectiu és esforçar-nos per recórrer el camí de la ciència. En primer lloc observar que hi ha al món, descobrir, identificar i descriure. A continuació, veure que el món

canvia de manera natural seguint processos i l'evolució. Finalment, constatat que els essers humans podem fer per a que el món canviï des d'una perspectiva sostenible.

És, doncs, una condició imprescindible per a les generacions futures, les quals hauran d'entomar, molt possiblement, situacions i conflictes nous i inesperats i resoldre'ls amb optimisme i esperit innovador.

Així doncs, cal transmetre la importància del neguit de preguntar-se les coses i ajudar-los a que sorgeixin més neguits i dubtes. Després avançarem en la responsabilitat per l'ús de la tecnologia.

04. Metodologia de la proposta

04.1 Espais d'experiència i sensibilitat

L'infant aprèn a partir d'espais i cercles concèntrics cada cop més amples i més allunyats del seu propi melic. És important integrar de manera harmònica i evolutiva aquests cercles concèntrics, que parteixen de la persona mateixa per fondre's en la col·lectivitat.

Prenem cinc espais d'experiència i sensibilització que no configuren cap classificació ortodoxa científica perquè són prou globalitzadors i, alhora, intel·ligibles pels infants i els joves.

El "jo"

L'aprenentatge dels valors humans, en general, no és possible sense una tensió específica en l'àmbit més estrictament individual, sense una interpel·lació directa i íntima de la persona cap a ella mateixa.

L'espai del "jo" individualitzat representa un primer cercle de sensibilitat i experiència, i esdevé condició sine qua non per al desplegament evolutiu dels altres. Per tant, el programa pedagògic ofereix activitats adreça-

des a facilitar aquest encontre amb la pau interior i a reforçar la descoberta d'un mateix, l'autoestima i l'apreciació del propi potencial creatiu.

La família

La família és el primer àmbit de socialització de l'infant. És el referent principal, el pal de paller, el factor determinant en els primers anys de la infantesa i mantindrà una gran influència, fins i tot quan es tenyeixi de rebuig adolescent, la resta de la seva vida.

La família és el primer agent educador i, per tant, el primer punt de referència que té l'infant quan construeix les seves pautes de comportament. Si l'ambient familiar estimula l'afectivitat, l'autoestima, els hàbits personals i socials, la fidelitat als compromisos..., és més probable que aquests paràmetres es mantinguin en el futur i en altres àmbits: a l'escola, al carrer, a l'Esplai.

La colla d'amics

La colla d'amics és l'espai de les relacions afectives percebudes com més lliures i espontànies. És, doncs, terreny preparat per al desenvolupament de l'esforç i el plaer i l'escenari on assajar la futura vida d'adult.

A l'esplai, l'infant té vivències amb el seu grup de dissabtes, el grup de tallers, el grup de campaments o colònies... on pot realitzar els seus projectes, interioritzar els valors humans, participar activament, compartir vivències, il·lusions, neguits...

Entorn proper

L'entorn immediat que envolta l'infant (el barri, el poble, la ciutat...) és una font inesgotable de diversitat i de reptes a la convivència quotidiana.

L'entorn proper és un petit laboratori de convivència, d'esforç i de plaer on tots podem assajar maneres més acollidores de relacionar-nos i de viure en comunitat; per tant, aquest entorn ha d'estar integrat en la intervenció educativa per fer palesa i desenvolupar el compromís i la participació col·lectius, que ens obren les portes als grups i als projectes de la comunitat.

L'entorn llunyà més a prop

La situació actual al nostre país presenta alguns elements nous respecte d'altres moments. És, doncs, més urgent que mai, intervenir educativament per desenvolupar el valor de la participació solidària i la interculturalitat enfront el tancament i l'etnocentrisme. L'esforç i el plaer de tots ha de servir perquè aconseguim una dimensió més intercultural.

Per altra banda, l'ús quotidià de les TIC's afavoreix a apropar-nos a d'altres realitats; a connectar-nos en xarxa a nivell mundial i mantenir converses amb persones d'altres països. Internet ha apropiat als infants i joves a un món fins ara desconegut on la relació és virtual. Un món més proper.

04.2 Aprenentatge servei

Què és l'aprenentatge servei?

Tots tenim l'experiència d'haver après un munt de coses quan hem estat implicats en alguna activitat de servei. Per això l'aprenentatge servei (APS) no és una novetat absoluta, sinó la combinatòria feliç i original de dos mètodes prou coneguts: l'aprenentatge basat en l'experiència i el servei a la comunitat. La novetat està en l'encadenat d'ambdós elements, no pas en cadascun d'ells, sobradament coneguts en educació formal i no formal

L'aprenentatge servei és una metodologia educativa inspirada en la filosofia de les pedagogies actives, i compatible amb altres metodologies i estratègies educatives. No pretén ser la panacea de res, ni la solució globalitzadora a tots els reptes educatius

actuals. Però, com altres mètodes i intervencions pedagògiques necessàries, aprenentatge servei hauria de ser una oportunitat d'educació per a la ciutadania en algun moment de la vida dels nostres infants i joves.

L'aprenentatge servei és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben articulats, en el qual els participants es formen en l'implicar-se en necessitats reals de l'entorn amb la finalitat de millorar-lo.⁵

L'APS en la proposta Eureka!

L'aprenentatge servei és una metodologia adient per potenciar els valors de l'esforç i el plaer a través de les TIC's, perquè concreta i materialitza la dimensió social de l'acció científica.

— En un taller de guitarra, els nois i noies poden aprendre moltes cançons, fruit de la música i del treball en equip. Però també poden incorporar una utilitat social si es plantegen, per exemple, organitzar un concert i a altres infants o gent gran.

— En una excursió, els nois i noies poden descobrir i estimar el seu país, poden aprendre a

5. Definició aportada pel Centre Promotor d'Aprenentatge Servei a Catalunya.

superar el cansament. Però també poden afegir una dimensió social si a més a més, netegen una font que troben bruta i deixada.

— En un taller de informàtica els nois i noies poden aprendre a crear una plana web, navegar per internet o descobrir el món del processador de text. Però també poden transmetre aquests coneixements a d'altres col·lectius convertint-se en mestres d'avis, altres joves o infants.

— Un grup d'infants petits poden gaudir cantant cançons mentres prenen un te amb l'Àlicia. Però també poden recollir-les, gravar-les i fer-les arribar a d'altres nens de la ciutat o poble per dinamitzar les festes majors.

Els projectes d'APS amb el suport de les TIC's suposen abordar l'obstacle de la identitat individual, convertint-los en oportunitats per desenvolupar el sentiment d'una ciutadania participativa en comunitats reals. És un estil educatiu que convida a aplicar els entorns digitals al servei de la comunitat.

Des de aquesta perspectiva els projectes d'APS amb el suport de les TIC són una oportunitat d'oferir un escenari d'ensenyament-aprenentatge alternatiu molt més proper a la lògica d'aprenentatge dels infants i joves del segle XXI.

Enguany es tracta d'impulsar aquesta utilitat social en totes les activitats on sigui possible. Naturalment, moltes altres activitats "no estrictament socials" són també importants des del punt de vista educatiu i no hem d'abandonar-les. Però la proposta Eureka! ha de servir precisament per gaudir de l'esforç amb una dimensió social.

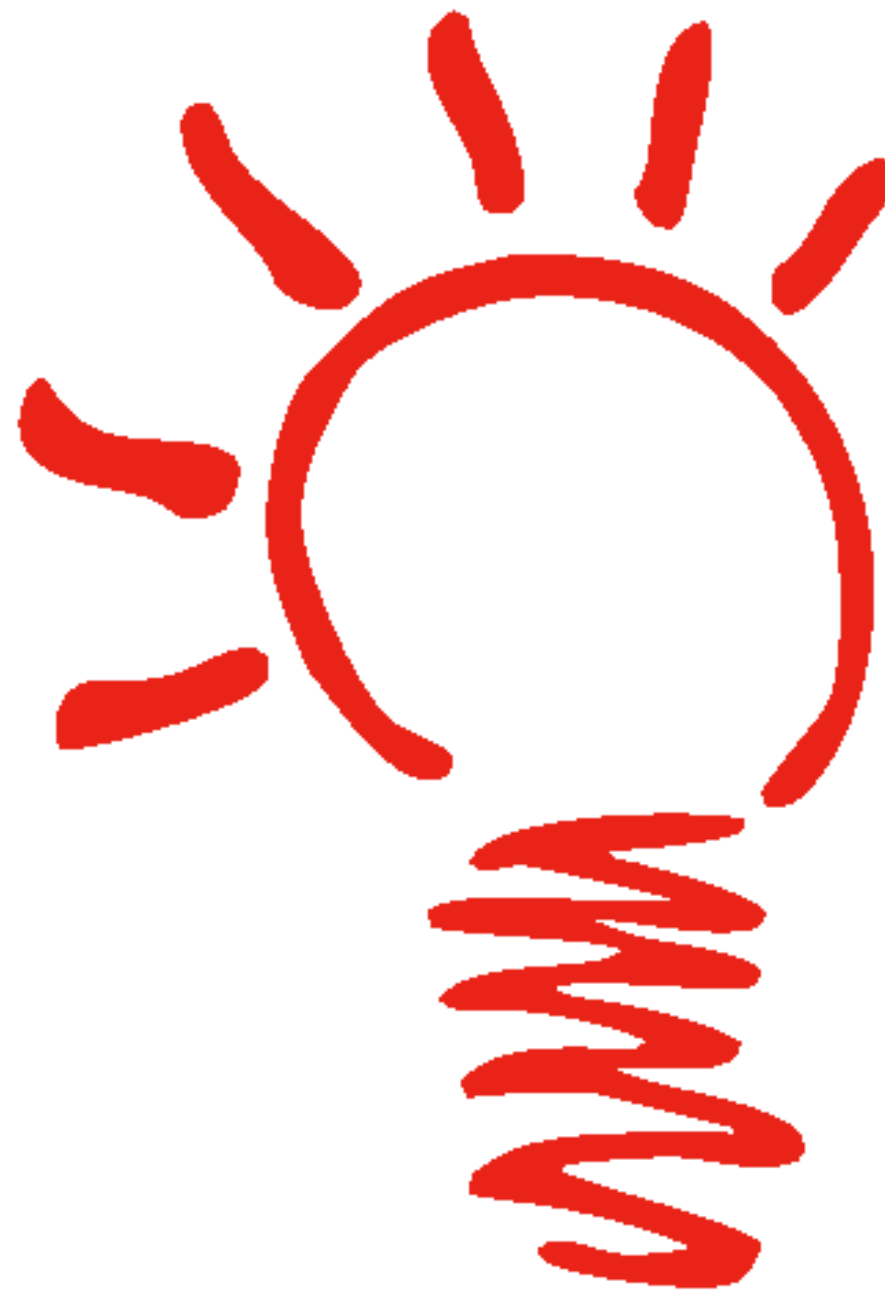
04.3 Mètodes educatius per a Cada etapa evolutiva

Creiem que actualment val la pena aprofundir en el mètode del centre d'interès, la

pedagogia de projecte i la metodologia de l'aprenentatge servei com a eines de treball educatiu, perquè responen al criteri de globalització, com a criteri educatiu que respecte i s'adapta a les necessitats d'educació integral de l'infant i l'adolescent .

El centre d'interès funciona com a fil conductor, com a argument a partir del qual es vertebraren els aprenentatges i les activitats. El centre d'interès parteix de les motivacions i interessos dels infants, plantejant situacions i reptes que estimulen els valors humans d'una manera lúdica i atractiva, utilitzant la fantasia, la literatura infantil i diversos recursos escenogràfics.

Etapa	Mètode educatiu bàsic
Petits i Mitjans	Centre d'interès Mètode que pren un tema basat en els interessos i les motivacions dels nens i nenes, que interrelaciona continguts i activitats diferents i que permet treballar de forma global els diferents aspectes de la personalitat.
Adolescents	Pedagogia del Projecte Mètode que estructura el procés educatiu dels grups d'adolescents mitjançant projectes col·lectius d'interès grupal o social, escollits lliurement i concretats en plans de treball.
Totes les edats	Aprenentatge servei Mètode que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben articulats, en el qual els participants es formen en l'implicar-se en necessitats reals de l'entorn amb la finalitat de millorar-lo.

05. L'aplicació del programa a l'entitat d'esplai

05.1 Pistes per on Començar

Els passos que cal fer són els següents:

1. Treballar el quadern pedagògic per definir el treball a desenvolupar amb els infants i adolescents, famílies, el barri...

2. El projecte educatiu de l'entitat en clau del plaer i l'esforç. Us proposem fer una revisió del projecte educatiu de la vostra entitat i poder reformular-lo en clau de l'esforç i el plaer. Si anem una mica més enllà, i com a punt de partida prenem el fet d'esforçar-se, de ben segur que trobarem la manera de gaudir del plaer de l'esforç en si mateix.

3. Us convidem a **aprofitar l'entorn proper**, a establir empatia i contacte directe amb entitats, persones o institucions amb les que pugueu col·laborar de manera directa, pujar el llistó de la pròpia experimentació en les diferents activitats: tallers, grups de dissabte, colònies, festes generals, projectes...

4. **Estudiar a fons els recursos didàctics**. Un recurs pot tenir múltiples possibilitats d'aplicació. A l'apartat d'activitats es troben algunes propostes que ben segur

s'hauran d'ajustar als perfils dels grups d'infants i adolescents.

5. **Planificar les accions al llarg del curs**: preveure amb antelació les activitats i el projectes que volem dur a terme a fi de tenir una visió de conjunt, calendaritzant bé el programa.

6. Fer una anàlisi genèrica de les **necessitats d'informació i de formació** de l'equip i concretar-la en accions concretes, informatives o formatives.

7. Fer una **avaluació inicial** a partir de la proposta dels objectius educatius ens permet poder avaluar al final de la seva realització l'assoliment dels mateixos.

05.2 Com s'ha de fer

Per dur a terme aquesta feina prèvia cal estructurar uns espais concrets, entre els quals destaquem:

- Les jornades de monitors o reunions generals de monitors de l'entitat al començament de curs (per planificar) i al final (per avaluar).
- Els espais de treball i reunions dels equips de monitors de cada grup o secció.
- La feina individual imprescindible per a la bona marxa del treball en equip.

05.3 L'avaluació del programa

S'ha de poder avaluar l'aplicació del programa sobre la seva actuació com a educadors. Per això proposem un qüestionari d'avaluació inicial que reculli, al cap d'un any, el nivell de satisfacció a partir d'indicadors respecte als objectius plantejats.

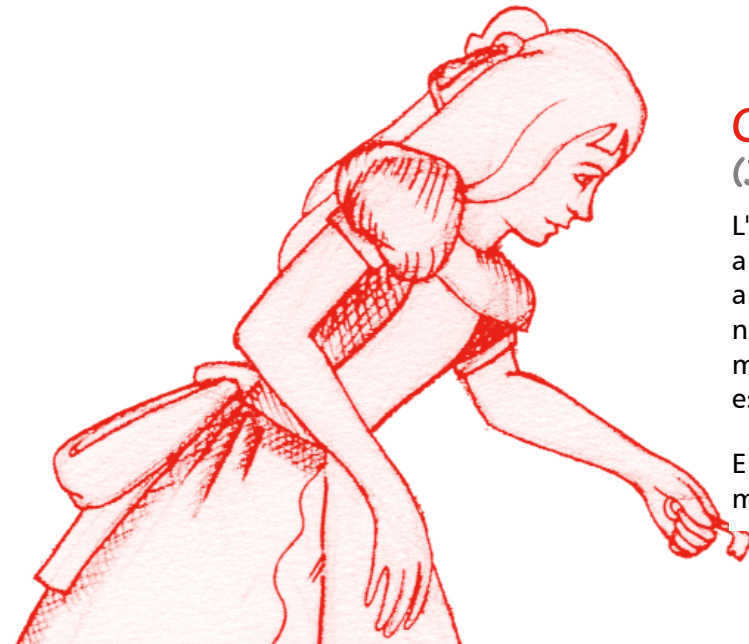

06. Activitats i projectes

Plantejament metodològic al programa Eureka!

Al programa Eureka!, hem triat dos centres d'interès i una aplicació concreta per a joves de la pedagogia del projecte:

Etapa	Mètode educatiu al programa Eureka!
Petits (3-8 anys)	Alicia al país de les meravelles Centre d'interès entorn del conegut conte de Lewis Carroll.
Mitjans (8-12 anys)	Els cinc reptes de Willy Wonka Centre d'interès entorn el conegut conte de Roald Dahl
Adolescents (12-16 anys)	El projecte Eureka! Projectes amb metodologia APS.

06.1 Infants petits (3-8 anys)

L'infant de 3 a 8 anys tot just comença a abandonar la seva dependència total cap a l'adult, ja no és un nadó i té les bases necessàries per funcionar fora del bressol matern doncs camina, parla, controla esfínters, etc.

En aquesta etapa, però, encara no ha madurat una perspectiva social basada en

l'empatia, en "sentir l'altre"; per tant, molts cops les conductes d'ajut i col·laboració vénen motivades per reforços externs. A partir dels 5 anys, aproximadament, l'infant és capaç de reconèixer posicions, pensaments, sentiments... diferents als seus. Aquí es fomenta la base que permetrà a l'infant experimentar relacions d'igualtat amb els seus companys i, a la fi, obrir-se a les emocions i situacions dels altres.

Per això, els objectius educatius bàsics seran:

- Començar a percebre els canvis, els avanços i les dificultats d'un mateix i dels altres, i valorar-los.
- Assolir l'autonomia en la vida quotidiana a partir de l'adquisició d'hàbits personals i socials.
- Començar a esforçar-se personalment en l'autocontrol.
- Aprendre a compartir, a acceptar que no s'està sol, que els altres són importants, que cal ajudar-se i respectar-se mútuament.
- Obrir-se progressivament a l'entorn social, cultural i natural d'una manera sensitiva i afectiva.
- Gaudir amb les activitats, amb les amistats, aprendre a expressar-se en positiu.

Objectius Educatius Específics

Hàbits i habilitats

1. Reforçar els hàbits d'autonomia personal.
2. Acostumar-se als rituals de tracte social i convivencial.
3. Acostumar-se a les normes bàsiques de seguretat en el seu comportament viari.
4. Començar a treballar i millorar la psicomotricitat fina i gruixuda.

Coneixements

1. Exercitar la capacitat sensorial en relació amb l'entorn ampliant el seu vocabulari.
2. Reconèixer en el seu entorn, allò

que està malament enfront d'allò que està bé i comencin a reflexionar sobre aquestes qüestions.

3. Desenvolupar l'atenció, la concentració i la capacitat d'expressar-se en el diàleg entre iguals i amb adults.
4. Començar a comprendre el sentit i la utilitat de l'organització, del repartiment de responsabilitats, de la previsió...
5. Desenvolupar la seva capacitat creativa i imaginativa, i aprenguin a adaptar-se a situacions noves.

Àrea afectiva, de les actituds i dels valors

1. Sentir curiositat per l'entorn i per les persones que l'habiten.
2. Desvetllar la seva sensibilitat envers el que és positiu i el que és negatiu de l'entorn que els envolta.
3. Desenvolupar una actitud positiva envers la participació, la responsabilitat personal i el compromís amb les normes de convivència del grup i amb sentir-se part de l'entitat.
4. Començar a exercitar i a valorar l'esforç i l'autocontrol davant de la por, el nerviosis-

me, les rebequeries, el malhumor, l'agressivitat en el tracte i en el llenguatge, etc.

5. Expressar els seus sentiments i les seves sensacions en les relacions interpersonals, que comencin a esforçar-se a ser sincers i honorats.

Missatges clau

A continuació presentem una llista dels conceptes bàsics o missatges clau que els infants petits han de poder assimilar en la mesura de les seves possibilitats:

1. Som un **grup** d'amics que fa coses boniques, interessants i divertides.
2. Entre tots podem **ajudar a millorar** el nostre barri, la nostra ciutat, el nostre país, per fer més agradable la vida de les persones que ens envolten.
3. Per això ens hem d'esforçar a **ser amables**, respectar-nos i ajudar-nos quan tenim problemes, i dir-nos de tant en tant que ens estimem i que ens volem ajudar.
4. Per divertir-nos i a més a més fer coses boniques i interessants, hem de **participar i esforçar-nos** tots amb il·lusió.
5. Ens hem d'organitzar i **ser responsables**: quan un nen o una nena es compromet a

fer una cosa, l'ha de fer, i hem d'aprendre a fer les coses nosaltres mateixos, sense esperar que els grans ens ho facin tot.

conegut conte de Lewis Carroll, un clàssic de la literatura infantil.

6. Podem tenir **amics i amigues ben diferents** els uns dels altres; una nena pot ser amiga d'un nen, aquest pot ser amic d'una àvia, l'àvia pot ser amiga d'un noi jove, el noi jove pot ser amic d'una dona gran i aquesta dona pot ser blanca o negra, anar en cadira de rodes o ser equilibrista en un circ.

7. Al voltant nostre hi ha un munt de coses boniques i interessants, però a vegades no les veiem perquè no ens hi fixem. Si posem **atenció** i les descobrim entre tots, ens ho passarem molt millor.

Centre d' Interès: Alicia al país de les meravelles

Enguany hem pres com a centre d'interès *Alicia al país de les meravelles*, inspirat en el

Sinopsi

Alicia ha tornat a visitar els seus amics del País de les Meravelles. El Barreter li ha preparat un deliciós te de diverses herbes, però quan l'ha pres s'ha tornat petita com un titella de dit.

El Conill Blanc no dubta ni un moment a culpar el seu amic del que ha succeït, ja que s'ha distret i no ha fet l'esforç de comprovar cadascun dels ingredients que ha posat en el te.

El Barreter s'enfada i li retreu la seva pressa constant i no gaudir d'allò que ens ofereix la vida.

Els infants es convertiran en col·laboradors dels tres personatges per tal de tornar l'alçada a l'Alicia i per possibilitar que el Conill Blanc i el Barreter tornin a ser amics.

Els personatges de la nostra història

Alicia

La nostra Alicia és una nena de 12 anys, alta per a la seva edat (fa 160 cm) i amb una curiositat insaciable. A la seva edat és d'allò més normal que li agradi saber-ho tot i fica el nas per tot arreu.

És una mica mandrosa, li costa fer els deures i no s'esforça massa a estudiar. Però és voluntariosa amb allò que li interessa i mai deixa escapar l'ocasió de viure una nova aventura.

El Conill Blanc

Inseparable amic d'Alicia, una mica exigent, que sempre té pressa. Va amb el rellotge a tot arreu, i ens pot recordar molts adults que parlen contínuament pel telèfon mòbil o, fins i tot, nosaltres mateixos. No s'adona de moltes coses, i per això no gaudeix dels plaers que li ofereix la seva existència al País de les Meravelles, lloc màgic on l'estimat conill no sembla encaixar-hi massa.

El Barreter

L'altra cara de la moneda és un personatge que ens ajudarà a representar l'esbarjo i el plaer ràpid. El Barreter ens farà riure, però el seu humor irritable i canviable ens desconcentrarà. Busca passar-ho bé de manera immediata, per això el plaer que sent és efímer i fàcil d'aconseguir i sovint no va més enllà d'una petita satisfacció. Per estar actiu necessita un munt de sensacions

La relació entre el Conill Blanc i el Barreter

El Conill Blanc i el Barreter representen, a l'inici del centre d'interès, els dos extrems de l'esforç i del plaer. El Conill s'esforça sempre i no gaudeix dels plaers de la vida, en canvi, el Barreter intenta trobar el plaer fàcil i li costa molt concentrar-se i treballar. Tenen un problema comú, la seva amiga Alicia s'ha tornat petita. El Conill retreu al Barreter que ha estat precisament la seva negligència la que ha portat Alicia a aquell estat.

Les baralles entre els dos personatges faran, al grup, prendre part del problema. Els nostres infants hauran de treballar per assolir la solució, trobaran tots els ingredients per fer el te màgic i faran que les dues posicions es puguin reconciliar.

Les activitats

Cadascuna de les activitats previstes pot durar més d'una trobada amb els infants. Aquesta adaptació, estirant i arronsant les activitats, ha de ser una feina d'adaptació dels monitors segons l'edat dels infants, les seves necessitats i interessos, el calendari de l'entitat, les possibilitats de l'entorn: barri, ciutat, etc.

El Jardí de l' Aícia. Sostenibilitat i material de rebuig

A partir de l'activitat, volem estimular l'experimentació, la capacitat d'observació i de creació en relació a tres aspectes:

- L'obtenció de colors a partir de la barreja dels colors primaris.
- L'ús de materials de rebuig per l'activitat,
- Reflexionar sobre com podem fer més sostenibles les nostres accions més quotidianes per no deteriorar el nostre entorn, el nostre planeta.

El Gat que somriu. Visita al Cosmo Caixa i el món de la ciència

Proposem aprofitar la predisposició al joc i la curiositat dels infants petits i fer una visita a aquesta espais, per després continuar

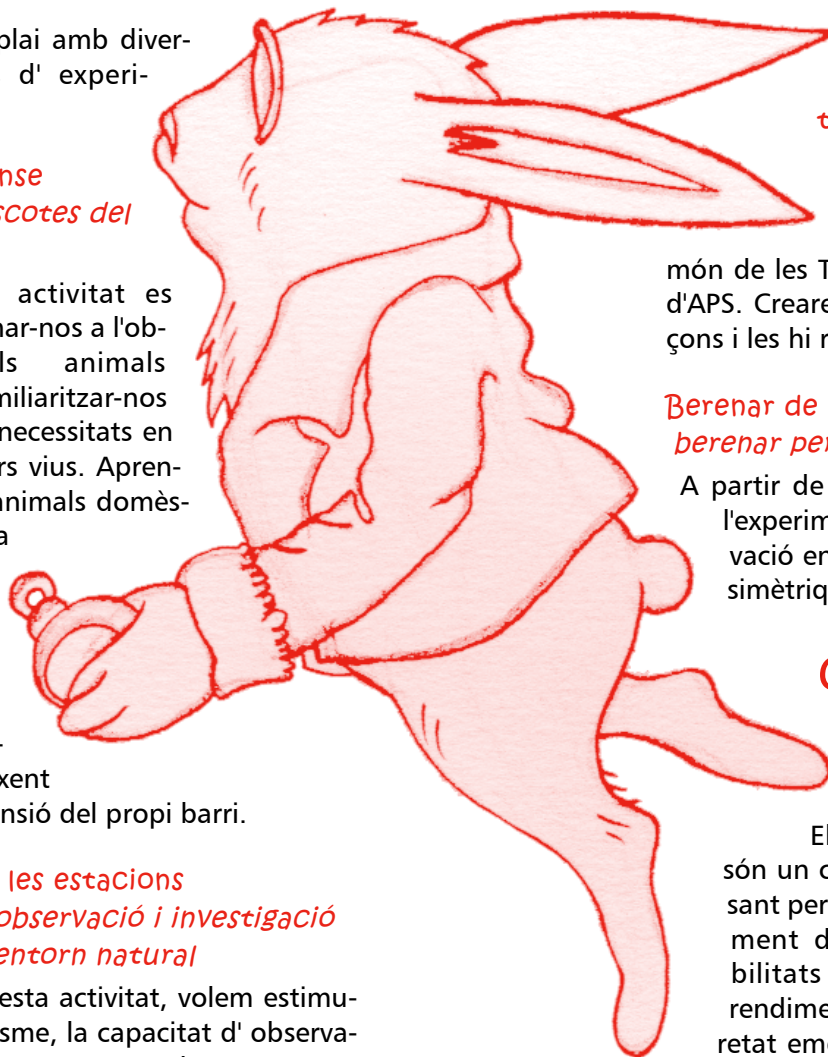
el centre d'esplai amb diverses propostes d'experimentació.

La Carrera sense final. Les mascotes del barri

Amb aquesta activitat es preten aproximar-nos a l'observació dels animals domèstics i familiaritzar-nos amb les seves necessitats en tant que éssers vius. Aprenem que els animals domèstics no són una joguina, són éssers vius que necessiten que els cuidem i els estimem tot coneixent una nova dimensió del propi barri.

El rellotge de les estacions. Descoberta, observació i investigació a partir de l'entorn natural

A partir d'aquesta activitat, volem estimular l'excursionisme, la capacitat d'observació i la descoberta respecte a l'entorn natural, les TICS i els colors i formes que ens envolten.

Les cançons de l' Aícia i la cerimònia del te. Fem un recull de cançons i les regalem

A partir d'aquesta activitat, volem apropar-nos al món de les Tics mitjançant la metodologia d'APS. Crearem el nostre propi CD de cançons i les hi regalarem als avis del barri.

Berenar de bojos. Organització d'un berenar per a les famílies

A partir de la proposta, volem estimular l'experimentació i la capacitat d'observació en relació als sabors i les formes simètriques.

06.2 Infants mitjans (8 a 12 anys)

Els nois i noies de 8 a 12 anys són un col·lectiu extremament interessant per molts motius: el desenvolupament del pensament lògic, les habilitats intel·lectuals vinculades al rendiment escolar, l'equilibri i la seguretat emocional propis de l'estadi final de la infància, l'augment del vocabulari i de capacitats de comunicació, la descoberta

del sentit de l'humor, la maduració de la sociabilitat.

En aquest grup d'edat el descentrament egocèntric és ja un fet que permet estimular, amb certa facilitat, les conductes basades en l'empatia.

Els infants d'aquesta edat estan en una etapa de maduració de la vida de grup, definició d'interessos i obertura a l'entorn. Per això, els objectius educatius bàsics són:

- Madurar els hàbits socials i personals adquirits en l'etapa anterior i, molt particularment, tots els que tenen a veure amb els comportaments de responsabilitat i esforç.
- Començar a pensar i treballar per millorar la vida de grup i de les persones properes i desenvolupar la solidaritat dins del grup.
- Descobrir la solidaritat amb l'entorn.
- Ser conseqüents amb les pròpies responsabilitats i compromisos. Iniciar-se en l'autogestió, la participació activa en la vida de grup.
- Esforçar-se en l'expressió de sentiments positius, valorar l'optimisme i la superació de les dificultats.

Objectius Educatius Específics

Hàbits i habilitats

1. Reforçar els rituals de tracte social i convivencial, dins i fora del grup, que fan la convivència més agradable.
2. Dominar les normes bàsiques de seguretat en el seu comportament viari.
3. Desenvolupar les capacitats físiques com ara la resistència, l'equilibri, la força, la velocitat, l'agilitat, etc. en els jocs i en l'exercici físic en general.
4. Millorar les seves habilitats manuals en l'ús de les eines i instruments necessaris en les activitats plàstiques i, sobretot, les de caràcter científic o tècnic.

Coneixements

1. Desenvolupar la capacitat d'observar, classificar, relacionar i comparar les experiències diverses que viuen com a grup tot observant l'entorn responent a la seva curiositat pel món.
2. Desenvolupar i estructurar la seva capacitat organitzativa i de treball en equip en relació amb les activitats i projectes que es proposen dur a terme.

3. Començar a comprendre les causes de les situacions injustes: discriminació, marginació, solitud...

4. Adquirir, a través de projectes i activitats, més coneixements tècnics i de reflexió entorn a la ciència i les Tic's.

5. Conèixer les situacions de risc i de perill, així com els comportaments negatius i els positius, respecte de l'entorn i respecte de les relacions entre les persones i vers un mateix.

Actituds i valors

1. Desenvolupar una actitud crítica constructiva en relació amb el que observen de l'entorn natural, social i cultural, tant de valoració dels aspectes positius com de rebuig dels aspectes negatius.

2. Interessar-se la ciència i la tecnologia i relacionant-les amb la possibilitat de transformar l'entorn.

3. Desenvolupar actituds de reflexió i d'interiorització de les experiències que viuen individualment o en grup.

4. Esforçar-se per ser més responsables, coherents i constants en els seus compromisos individuals i de grup: assistència, assumpció de responsabilitats, etc., i valorin l'esforç com a valor personal.

5. Fruir de la vida en grup, valorin les activitats interessants i d'utilitat social, i les associïn a divertir-se i a passar-ho bé.

Missatges clau

A continuació, relacionem les principals idees o missatges clau, formulats en llenguatge planer que poden entendre els nois i noies. Volen ser una pista concreta per a la comunicació entre monitors, nois i noies.

1. L'esplai és més divertit **si tots hi participem i tots hi col·laborem** perquè el grup funcioni bé i cada cop sàpiga fer coses més maques i més difícils.

2. Entre tots podem **ajudar a millorar l'entorn** i a fer més agradable la vida de les persones, de manera que es noti la nostra col·laboració al nostre barri, a la nostra ciutat, al nostre país, a tot arreu on anem.

3. Les persones que es dediquen a la ciència i a la tecnologia són persones de les quals podem aprendre moltes coses: ens demostren quantes coses meravelloses som capaços de fer els éssers humans i, a més a més, ens poden fer **la vida més agradable**.

4. Ens hem d'esforçar a **ser amables**, respectar-nos, tractar-nos com a iguals, ajudar-nos quan tenim problemes. Cal també

evitar els mals humors i les manies que no porten enlloc i que fan la vida més desagradable.

5. Cal aprendre a espavilar-se, saber fer les coses per un mateix i **ser responsables**: no val repenjar-se en els altres o evitar els compromisos. Moltes coses valuoses i importants ens costen un esforç, però la satisfacció d'haver estat capaços de fer-les val molt la pena.

6. Hem d'estar **oberts a aprendre d'experiències noves i de persones diferents**, que viuen, parlen, mengen, canten, pinten, fan teatre o cinema, vesteixen... de maneres diferents.

7. Hem de **descobrir el que és injust** i fer costat a les persones que pateixen injustícies per algun motiu: perquè tenen alguna

disminució, perquè no tenen diners, perquè el seu país està en guerra, etc.

Centre d'interès i APS: els 5 reptes de Willy Wonka

En aquest segment d'edat, que va dels 8 fins als 12 anys, treballem com a metodologia bàsica els centres d'interès que ens permet respectar i estimular la personalitat global del noi i noia d'aquestes edats. Tanmateix, començarem a treballar la metodologia de projecte mitjançant projectes col·lectius acotats d'interès grupal que afavoriran el desenvolupament de l'autogestió del grup. Els projectes d'aprenentatge servei els ajudarà a anar més enllà del propi grup i els ajudarà a desenvolupar el sentiment de ciutadania participativa.

A diferència dels infants petits, els nois i noies d'aquesta edat han de percebre el centre d'interès com una gran invenció, com

un gran joc on no hi ha possibilitats de confusió entre realitat i fantasia. En aquest sentit, hem de buscar la complicitat dels nois i noies més que no pas la fascinació.

El centre d'interès que presentem per als nois i noies de 8 a 12 anys és Els cinc reptes de Willy Wonka inspirat en el llibre *Charlie i la fàbrica de xocolata* de Roald Dahl (1964) i la pel·lícula de Tim Burton (2005).

Sinopsi

Aquesta és la història d'en Charlie i la fàbrica de xocolata més gran del món. El nostre amic viu en una casa molt pobre a les afores d'una gran ciutat. Amable, bo i considerat amb els altres, en Charlie té la gran oportunitat de visitar la increïble fàbrica propietat de Willy Wonka.

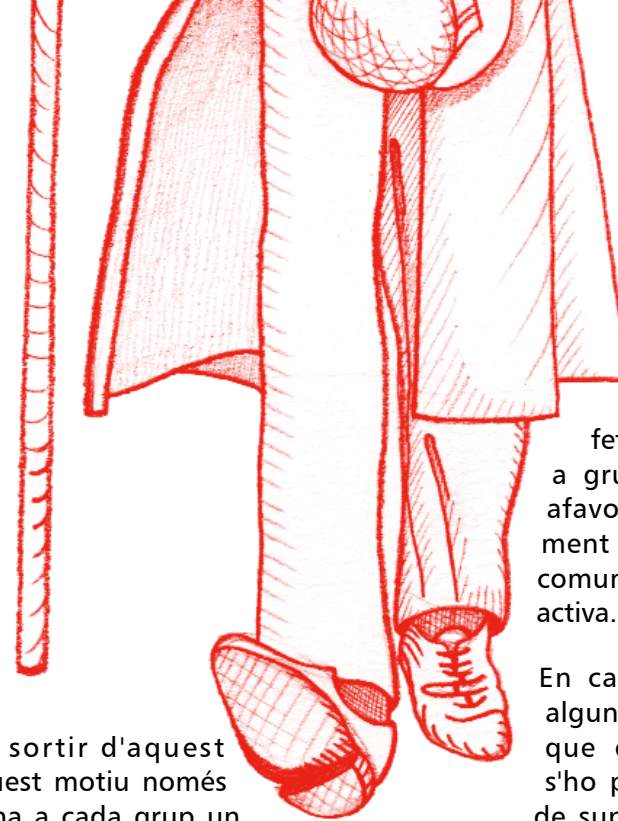
Wonka decideix que cinc nois i noies acompanyats pels seus amics i amigues visitin la fàbrica. Per escollir-los ha repartit 5 butlletes d'or en cinc xoco-

latines. Les cinc persones que ho trobin podran endinsar-se en d'enigmàtica fàbrica.

Però no en serà tan fàcil sortir ben parat d'aquesta visita. En Willy Wonka ha preparat 5 reptes, un a cada sala, que com a grup hauran de superar si volem sortir d'aquest laberint. Per aquest motiu només entrar els hi dona a cada grup un gran plànol de la fàbrica i una adreça de correu electrònic a partir de la qual rebran les instruccions i portaran el control dels reptes superats.

El que no sap en Charlie és que els Umpa Lumpa, uns treballadors molt especials, li posaran paranys per a que realment s'esforci en guanyar el premi final.

La proposta consisteix en la superació de 5 proves, una per a cada sala de la fàbrica. El

plànol gran en forma de taulell servirà per a que els nois i noies puguin escollir prèviament la sala que volen visitar. Per desplaçar-se pel plànol faran servir l'ascensor transparent. El fet de poder escollir com a grup la següent jugada afavoreix el desenvolupament de les habilitats de comunicació (diàleg, escolta activa...)

En cas de que no superin algun dels reptes, recordeu que els Umpa Lumpa no s'ho posaran fàcil, hauran de superar algun repte proposat pel mateix grup per continuar el recorregut. Cada prova funciona com una pantalla d'un lloc virtual. D'aquesta manera estem treballant la implicació, la presa de decisions i la implicació dels propis nois i noies en el desenvolupament de la història.

Els missatges i els resultats s'aniran recollint en una adreça de correu electrònic. Pot ser opcional fer servir el mòbil com a mitja per rebre les noves instruccions.

Cada una de les proves és una activitat diferenciada i autònoma dins del ventall de propostes, i està descrita en una fitxa. Diferents episodis de la novel·la i l'adaptació cinematogràfica emmarquen i ambienten les proves.

A partir d'aquest centre d'interès, els nois i noies hauran d'establir les relacions entre l'esforç de trobar la butlleta daurada i superar les proves i viure el plaer d'aconseguir-ho utilitzant el pensament científic: curiositat, observació, experimentació, reflexió.

Les activitats

Cadascuna de les activitats previstes pot durar més d'una trobada amb els infants. Aquesta adaptació, estirant i arronsant les activitats, ha de ser una feina d'adaptació dels monitors segons l'edat dels infants, les seves necessitats i interessos, el calendari de l'entitat, les possibilitats de l'entorn: barri, ciutat, etc.

El Jardí Empíric . Construcció d'un jardí mineral i d'un terrari

A partir de l'activitat, volem estimular la capacitat d'observar i de creació en relació a tres aspectes: la construcció d'un petit ecosistema; l'observació del desenvolupament de la vida animal i vegetal;

reflexionar sobre com podem fer més sostenibles les nostres accions més quotidianes per no deteriorar el nostre entorn, el nostre planeta.

El riu de xocolata. L'aigua, font d'energia i riquesa

A partir d'aquesta activitat, volem percebre l'aigua com a font de riquesa i d'energia a partir d'experimentar el cicle de la vida de l'aigua dolça i construir aparells on l'aigua és protagonista.

La sala dels invents. Fira de la tecnologia o mostra d'invents

Proposem desenvolupar la imaginació i les habilitats manipuladores en la construcció de diferents invents tot reflexionant sobre l'ús que se'n fa a partir del desenvolupament del projecte d'una fira.

La sala de les nous. Taller de creació de contes viatgers entorn al Drets dels Infants

Amb aquesta activitat es pretén aproximar-nos al món de les Tic's mitjançant la metodologia de l'aprenentatge servei. Al mateix temps que possibilitem espais de relació i intercanvi entre diferents entitats amb la construcció de contes compartits. Encetarem a la nostra ciutat una campanya de sensibilització sobre els drets i deures dels infants.

La sala de la televisió de xocolata. Gimcana de la llum i els videojocs

Amb aquesta proposta pretenem desenvolupar la capacitat d'observació i deducció a partir de l'experimentació física de la llum. Alhora que reflexionarem sobre els videojocs a partir de la creació d'un espai segur per l'ús dels videojocs com a eines educatives.

06.3 Joves (12-17 anys)

Els adolescents sovint són un col·lectiu sens dubte estimulador per a l'educador. És l'etapa del despertar del pensament abstracte, de la tempesta emocional i la crisi d'identitat, de la descoberta objectiva i subjectiva del món dels adults, dels contrastos i les regressions, de la capacitat de somniar i construir la pròpia personalitat a partir del diàleg amb els altres, de la maduració de les amistats, de la sensibilitat vers la injustícia, la insolidaritat, la marginació, etc.

A l'entitat d'esplai, els adolescents comencen una etapa de maduració de l'autogestió i la solidaritat, i de consolidació dels valors humans.

En aquest sentit, els objectius educatius bàsics són:

- Interioritzar i racionalitzar els hàbits personals i socials, i madurar molt particularment els que tenen a veure amb els comportaments saludables.
- Ésser sensible a les necessitats del barri, l'entitat i l'entorn i començar a sentir com a propis els grans reptes i problemes de la humanitat: racisme, pobresa, destrucció del medi ambient...
- Reflexionar i interioritzar els grans valors humans: justícia, llibertat, igualtat, pau, fraternitat... i traduir-los també a escala de les relacions personals, utilitzant les capacitats intel·lectuals pròpies d'aquest moment evolutiu: capacitat d'abstracció, elaboració d'hipòtesis...
- Ser capaços de concretar la solidaritat en projectes de caire altruista o voluntari.
- Desenvolupar, al màxim, el compromís personal i l'autogestió del grup, en el disseny de projectes, la responsabilització dels propis actes.
- Acceptar els altres i acceptar-se un mateix, establir amistat amb joves de l'altre sexe, valorar el gust per l'esforç i la generositat, descobrir i acceptar la diferència entre felicitat i facilitat.

Objectius educatius

Hàbits i habilitats

1. Reforçar els hàbits d'anar nets i tenir cura del propi cos, rebutjant els consums nocius per a la salut.
2. Millorar les seves habilitats manuals en relació amb les eines i instruments necessaris per a les activitats que porten a terme i s'acostumin a fer les activitats ben fetes, ben acabades, sense concessions a la mediocritat i a la deixadesa.
3. Reforçar els hàbits de tenir cura de l'entorn, estalviar material, endreçar allò que es desendreça.
4. Reforçar hàbits bàsics de tracte social que fan la convivència més humana i agradable..

Àrea dels coneixements i de les capacitats intel·lectuals

1. Ser capaços d'identificar clarament les situacions i comportaments negatius i els positius, així com les situacions i comportaments ambivalents o contradictoris.
2. Consolidar la capacitat d'autoorganització i d'autonomia, sense la pressió constant dels monitors.

3. Millorar l'atenció, la concentració, la reflexió i la capacitat d'expressar-se en públic, en el diàleg entre iguals i amb adults.
4. Adquirir més coneixements, especialment de caire científic, sobre l'entorn natural, social i cultural que els envolta.
5. Comprendre i saber argumentar les relacions causa-efecte en les situacions de marginació, solitud o discriminació.
6. Conèixer persones i col·lectius compromesos en projectes de participació social: solidaritat, integració, ajuda mútua i d'altres.

Àrea afectiva, de les actituds i dels valors

1. Desenvolupar una actitud d'intervenció activa sobre la pròpia personalitat, d'auto-control, d'autocrítica i d'autoconeixement de les pròpies possibilitats i de superació de les pròpies limitacions.
2. Desenvolupar una actitud de crítica i de sensibilitat enfront de les agressions al medi ambient, als col·lectius i a les persones que pateixen algun tipus de marginació.
3. Mostrar interès per la convivència, la qualitat de vida i les relacions entre les

persones de l'entorn proper i s'esforcin personalment a aportar el seu gra de sorra.

4. Valorar positivament les actituds de compromís en la transformació de l'entorn i siguin capaços de comprometre's ells mateixos en projectes de millora social, natural o cultural.
5. Aprendre a valorar la ciència i la tècnica com a instruments possibles de progrés i de transformació positiva de l'entorn.
6. Valorar positivament l'esforç i l'austeritat, el concepte de lluita per aconseguir allò que es vol.

Missatges clau

Aquests missatges clau estan formulats en el llenguatge planer que poden entendre els adolescents. La seva utilitat rau en el fet que poden servir de pista concreta per a la comunicació entre els monitors i els adolescents.

- La ciència i la tècnica són mitjans per buscar solucions als problemes, **transformar el món** i viure d'una manera més justa i més plaent per a tothom.
- Tot el que la humanitat ha aconseguit de **progrés i de millora ha estat amb grans esforços**.

- També tot el que podem aconseguir com a persones i com a grup demana una **dosi important d'esforç, de constància, de no desanimar-se a la primera dificultat**. Però després de l'esforç, arriba la satisfacció i el plaer d'haver obtingut allò que s'ha perseguit.

- Tanmateix, **hi ha persones que es conformen amb un concepte esquitat del plaer**: només es posen en allò que no els demana cap esforç, persegueixen la comoditat i la satisfacció immediata i fàcil.

- Ser autònom, ser independent, és incompatible amb ser un esclau de la comoditat. Vol dir **assumir responsabilitats, solucionar problemes i acostumar-se a les incomoditats**. Però entre tots ens podem ajudar i animar a superar tots els reptes.

El projecte i les activitats

pedagogia del projecte i APS

Com a metodologia bàsica d'educació en el lleure dels adolescents, triem l'anomenada pedagogia del projecte. La pedagogia del projecte és el mètode que estructura el procés educatiu dels grups d'adolescents mitjançant projectes col·lectius d'interès grupal o social, triats lliurement i concretats en plans

de treball. En si mateixa és, doncs, un instrument de participació creativa i generosa en totes les seves dimensions dialèctiques.

La motivació, el desenvolupament i la cloenda del projecte en els grups d'adolescents, els articulem a partir de dues dinàmiques complementàries:

- La dinàmica de cada grup de joves en cada entitat d'esplai, que és el nucli bàsic, on es porta a terme el gruix de les activitats i del projecte, de les relacions i la vida de grup més estreta, dels aprenentatges bàsics de l'autonomia i l'autogestió.
- La dinàmica col·lectiva del conjunt de grups de joves del moviment d'esplai, a partir d'activitats que reuneixen tots els grups i on es produeix la motivació més intensa, de l'intercanvi, de l'amplificació i extensió dels projectes, on es consoliden i es ratifiquen els aprenentatges.

Cal demostrar als joves que són ciutadans amb capacitat d'aportar quelcom a la societat.

Els projectes d'APS amb suport de les TIC suposen abordar l'obstacle de la identitat individual que fomenten els entorn digitals

de la xarxa, i convertir-los en una oportunitat per desenvolupar el sentiment d'una ciutadania participativa en comunitats reals.

Els joves, en els projectes d'aprenentatge servei amb el suport de les TIC, apliquen les seves habilitats comunicatives a la xarxa per aprendre, a la vegada que l'esforç d'aprenentatge acaba amb un producte propi de la societat del coneixement que serveix a la comunitat. Entesa aquesta com la del propi centre, la local i fins i tot la global, ja que molts dels projectes es troben en xarxa.

Si volem fomentar una ciutadania participativa des d'una perspectiva pràctica s'han de facilitar escenaris d'acció, des dels quals els joves puguin fer la seva aportació al seu entorn, i així incrementar el seu sentiment de pertinença a la comunitat i la seva consciència de ciutadans.

L'entorn tecnològic digital fa una funció eminentment amplificadora dels projectes d'APS:

- Amplifica el servei previst a la comunitat, de manera que allò que es preveu fer per la comunitat local es pot donar a conèixer i també servir per a altres contextos mercès a la comunitat global de la xarxa.

- Amplifica els entorns d'aprenentatge col·laboratiu, de manera que a més del grup de treball directament implicat en el projecte faciliten els contactes i la col·laboració amb altres grups o iniciatives similars, tot duent el treball col·laboratiu cap a entorns de treball en xarxa.

- Amplifica els treballs als espais fora de l'entitat, sense necessitat d'invertir més energies i accions específiques a la funció divulgadora.

Activitats

Us proposem un recull d'activitats que poden tenir caràcter de projecte anual.

- **Alguns enginys solars per uns campanyes sostenibles**

Amb aquesta activitat volem descobrir i aprofundir en l'energia que prové del sol. Plantegem aquesta activitat de caire eminentment pràctic, com un mitjà per a què els joves coneguin altres formes d'energia alternativa que poc a poc van tenint major acceptació a nivell industrial, econòmic, polític i també a nivell social.

- **Les veus d'un poble**

Ens proposem impulsar l'elaboració d'un curtmetratge com a eina per al foment de la llengua catalana, la millora de l'expressió oral i escrita i la construcció positiva de la imatge personal. Així com l'apropament i coneixement del seu entorn més proper com pots ser el barri, el poble o la ciutat on viuen els joves.

- **Exposició de Pop-Art**

Aquesta proposta vol combinar la fotografia digital amb l'art. L'escàner, la càmera digital, el correu electrònic, la recerca d'informació per Internet, la impressora i els programes de retoc d'imatges ens permetrà observar i elaborar diferents produccions plàstiques, alhora que ens permetrà ampliar vocabulari, expressar sentiments i opinions sobre l'art popular.

- **Pren consciència!**

Plantegem que els joves participin d'una campanya publicitària contra el consum de drogues, que es pugui expandir al barri i la ciutat on viuen, tot aplicant la metodologia d'aprenentatge servei.

07. Famílies i altres agents educatius

07.1 Famílies

La proposta educativa d'enguany ha de permetre a les famílies participar d'una manera activa en la vida de l'entitat, col·laborant amb els educadors i educadores des seus fills i filles. La proposta ha d'estimular la funció específica de la família com a primera instància educativa.

Tanmateix, hem de partir de que la família actual ha canviat força al nostre país. D'una banda, ja no podem parlar d'un sol model de família (pare, mare, dos fills, una casa, un país...), sinó de molts models diferents a vegades en moviment.

Les relacions personals entre pares, mares, fills i filles han experimentat també un gran canvi. D'entrada, l'autoritarisme ha deixat pas a una relació comparativament molt més tolerant i acollidora.

A més a més, la infància dels pares i mares es va desenvolupar en un moment social en què els aparells de tecnologia digital no pertanyen al quotidià. Tot el contrari de la situació viscuda pels nens i joves nascuts en les dues últimes dècades. Els fills i filles utilitzen diàriament, de forma intensa, hàbil i amb enorme familiaritat d'aquest tipus de maquinària digital. Una conseqüència d'a-

quest fet és que en molts casos existeixi una barrera generacional entre els pares i mares que estan poc o gens familiaritzats amb aquestes tecnologies i els nois i noies que els utilitzen rutinàriament.

La família, primer espai educatiu en la vida dels infants i dels joves, és, avui, un exemple concret i proper d'espai d'esforç i de plaer, i també un espai concret on cal que incideixi la intervenció educativa d'una manera respectuosa.

Així doncs el que ens proposem treballar amb les famílies és:

Estimular la participació i la coresponsabilització

La proposta ha d'oferir a les famílies la possibilitat de col·laborar en l'entitat d'esplai, ja sigui ajudant en tasques concretes derivades de les activitats amb els infants i joves, ja sigui amb alguna iniciativa específica adreçada a les famílies.

Gaudir d'un espai d'intercanvi i de relació social

La proposta ha d'assegurar un escenari perfecte perquè les famílies es puguin trobar, realitzar activitats plegades, compartir esforços amb els seus fills i filles tot gaudint d'espais familiars.

Iniciativa concreta

Si partim del binomi esforç-plaer, del pensament científic, com a eix clau en la dinamització dels grups de pares i mares, podem oferir l'oportunitat de participar en un projecte d'aprenentatge servei.

Acció a la natura!

Objectius

- Possibilitar a les famílies anar d'excursió amb altres pares, mares i infants.
- Proporcionar a les famílies un espai on puguin intercanviar coneixements i habilitats.
- Oferir l'oportunitat viure l'experiència de fer quelcom per la comunitat.

Desenvolupament

Hi ha moltes famílies que no surten amb els seus fills d'excursió perquè no coneixen rutes adequades o perquè els i fa respecte sortir a al muntanya. Però segur que si tinguessin les eines per passar un dia plegats a la natura no dubtarien en participar d'una sortida.

La proposta és poder organitzar un dia a la natura amb les famílies amb l'objectiu de compartir una acció comunitària de recu-

peració d'una zona natural. Es pot participar en la reforestació d'un bosc, o en la millora de la conservació d'un riu...

Aquesta acció afavoreix passar un dia amb els seus fills i filles fomentant el respecte al medi ambient.

Les famílies viuen el valor de l'esforç mentre planten un arbre, netegen una zona, tot aprenent a identificar la flora i la fauna autòctones. Comparteixen el plaer de fer quelcom per la comunitat.

07.2 Altres agents educatius

La coordinació amb la resta d'agents educatius que, en menor o major grau intervenen en la vida dels infants, hauria de ser un objectiu permanent per a qualsevol esplai.

Coordinar-se i cooperar amb l'escola

L'entitat d'esplai no pot treballar ignorant les propostes educatives de les escoles del barri, ni aquestes poden treballar com si l'entitat d'esplai no existís. La clau d'aquesta cooperació entre escola i l'esplai és la comunicació i el consens entre l'equip d'educadors i educadores.

Des de l'Esplai, podem oferir a l'escola recursos i recolzament que tenen a veure amb els grups d'infants, la dinamització de les festes populars, àmbit en què som especialistes.

Podem aprofitar el setembre per organitzar una reunió amb les escoles del barri, presentar-lis la nostra proposta educativa i veure quins nexes hi han amb el plantejament educatiu de l'escola per tal de poder reforçar aquells punts en comú que en definitiva serviran per augmentar la qualitat de l'educació dels infants.

Si la relació està consolidada i hi ha receptivitat per part de l'escola, podem plantejar un projecte d'aprenentatge servei al voltant d'algun tema que sigui d'interès pels infants i pel barri, com per exemple participar en un projecte d'oferir algun servei a la residència d'avis, participar d'algun projecte de solidaritat.

Coordinar-se i cooperar amb el territori

L'entitat d'esplai ha d'estar predisposada a coordinar-se i complementar-se amb les iniciatives i recursos del barri i la ciutat, per tal de que totes les experiències es doni suport mútuament i generem xarxes associatives.

Cal que coneguem la resta d'entitats del barri i les entitats especialitzades en el tema de la proposta que ens puguin donar suport en el desenvolupament dels nostres projectes i activitats així com nosaltres a ells.

No podem oblidar la relació amb l'administració local: serveis socials, cultura, educació joventut... ja que també han de ser coneixedors de la nostra tasca i nosaltres també necessitem els seu recolzament.

08. Sala de monitors i monitores

Berta

Hola, sóc la Berta, tinc 24 anys, fa dos que treballo a l'esplai portant tallers de guitarra amb nois i noies de 10 a 12 anys.

Sempre he pensat que aprendre a tocar la guitarra es una activitat molt bona, perquè ajuda a concentrar-se, a expressar sentiments, i també eleva l'autoestima quan veus que ets capaç d'interpretar una cançó. Sovint els nois i noies es pensen que aprendran en un plis plas, que aixó de tocar la guitarra és molt facil. Alguns es desenimen quan veuen que cal assajar mil vegades les cançons perquè surtin mitjanament bé.

Continuament he d'insistir en què cal esforçar-se molt abans que arribi el moment en què domines l'instrument i toques amb total naturalitat.

Per aixó m'encanta Eureka! com a proposta educativa: lliga perfectament amb el que es pot fer des del taller de guitarra. Li he donat unes quantes voltes i em sembla que ja sé com impregnaré el meu taller amb l'Eureka!:

D'una banda, crec que puc exprèmer més i millor la curiositat dels nois i noies, cosa que potser no he treballat gaire fins ara. Per exemple, curiositat per saber d'on venen les cançons que aprenem, quin sentit tenen, qui les va crear, i també, què volen dir les lletres quan aprenem cançons en altres idiomes. En definitiva, intentar anar al fons de les coses, no quedar-se en la superfície.

També crec que puc lligar més la música i les noves tecnologies. Com a mínim, es poden averiguar un munt de coses de les cançons a través d'internet. A més, amb recursos informàtics es poden elaborar cançoners, muntatges audiovisuals, etcètera, cosa que aportarà més qualitat i interès al taller.

D'altra banda, enguany ha de ser més present que mai l'esforç en fer les coses ben

fetes, en tocar bé, cantar bé, aprendre bé i no de qualsevol manera. I descobrir la satisfacció que aixó aporta. Per tot plegat, crec que potser canviaré el nom "taller". M'estimo més dir-li "grup de guitarra" i donar-li així un caire més compromés, més de projecte col·lectiu.

En aquest sentit, impulsaré una cosa que fins ara no havia fet: en comptes de limitar-nos com anys anteriors a muntar un recital per a les famílies al final del curs, plantejaré als nois i noies oferir aquest espectacle a persones que ho poden rebre d'una manera molt especial: per exemple, gent hospitalitzada, avis que estan en una residència... Aixó donarà un sentit social al que fem i segur que també proporcionarà el plaer d'assolir un bon resultat després d'haver-se esforçat, compartint amb altres el que hem après!

Cèlia

Hola, sóc la Cèlia, tinc 20 anys, i aquest any és el segon que treballo al menjador portant el grup de P5.

Crec que el menjador és un espai d'aprenentatge d'hàbits saludables i habilitats socials. És un espai on la vida quotidiana és el marc experimentar cada dia tastant aliments de diferents sabors i textures. Superen les seves

desconfiances davant un menjar nou i aprenen a menjar equilibradament.

És per aixó que crec que puc aplicar el programa d'enguany. Se m'acudeix un munt de petites activitats entorn a la ciència. Podríem treballar la sostenibilitat a partir de la recollida d'escombreries o fent petits tallers reutilitzant materials de rebuig. També podem crear un petit laboratori on experimentar amb productes que trobem a la cuina.

Podria aprofitar la curiositat que tenen els nens i nenes per saber més del món que els envolta. M'he imaginat poder plantar

alguns enciams, tomàquets, pastanagues... i fer un petit hort amb recipients que puguin tenir al pati. Podran participar de tot el procés i desenvolupar la paciència d'observar com creixen els productes. Aprendran d'on venen els productes que es mengen tot experimentant. De fet podríem anar una mica més enllà, i el darrer dia fer una amanida i convidar als d'altres nens i nenes de l'escola a tastar-la. Ben segur que els proporcionarà el plaer d'assolir un bon resultat després d'esforçar-se i compartir amb els altres el que han après.

Així mateix, enguany ha de ser més present que mai l'esforç en fer les coses ben fetes, seure correctament a taula, aprendre nous jocs al pati, recollir bé la taula... En aquest sentit, impulsaré una cosa que fins ara no havia fet: un quadre de petites responsabilitats (joguines, escollir la cançó de dinar, portar la gerra d'aigua, escollir el conte...).

Bé tinc un munt d'idees per compartir amb l'equip de monitors i amb l'escola. I jo que pensava que seria més difícil. Eureka! M'ha donat l'oportunitat d'analitzar que fem a l'escola i on he de posar l'accent aquest any en el projecte educatiu del temps de migdia.

Com diria Arquímedes: Eureka! (ja ho tinc!)

Meritxell

Hola, sóc la Meritxell, tinc 22 anys, fa dos que treballo a l'Espai portant l'espai de Ludoteca amb infants de 3 a 5 anys.

Sempre he pensat que la Ludoteca és un "espai d'experimentació i aprenentatge". A la "ludo" promovem el desenvolupament de la creativitat i la imaginació de l'infant mitjançant els diferents recursos que hi tenim. És un lloc pensat i construït a la mida dels infants, una casa oberta a la imaginació.

A la ludoteca podem incloure jocs de molt tipus: de taula, de pilota, d'enginy, de destre-

sa física... i per tant caldrà esforçar-se per aprendre a jugar. Molt sovint els nens i nenes es pensen que aprendre a jugar és fàcil, i a vegades no és així; aleshores alguns escullen sempre els mateixos jocs perquè ja saben jugar i en aquest moment és quan jo intento ensenyar-los-hi de nous, perquè vegin que si s'esforcen en aprendre un joc nou després tindran molts més recursos al seu abast.

En primer lloc podem ambientar la ludoteca com si fos un "laboratori de jocs i experiments", fins i tot podria portar un ordinador!!!! D'entrada això ja farà que els infants vinguin molt encuriosits, doncs l'espai haurà canviat!

El legos, els jocs de construcció ens poden ajudar... Un racó d'experiments també pot ser una bona idea; i un espai sensorial amb instruments, aigua de colors en ampolles de plàstic, sorra... Uf! em sembla que podrem fer moltes coses.

També crec que puc introduir jocs d'ordinador. M'han dit que a la pàgina de l'xtec.cat hi ha molt recursos, i les activitats del clic també poden ser una bona idea, hi ha activitats per a totes les edats.

Per altra banda, serà un bon moment per treballar més què mai en aprendre a fer les coses ben fetes, en jugar amb els companys,

a cuidar el material, en aprendre jocs nous, en compartir els jocs i els espais, en deixar la ludo endreçada... I descobrir la satisfacció que això aporta. Per tot plegat, crec que podem buscar un nom per al grup, que ens identifiqui i donar-li així un caire més compromès, més de projecte col·lectiu.

Serà fantàstic!

Joan

Hola, sóc en Joan, tinc 26 anys, ja en fa cinc que treballo a l' esplai fent tallers, dissabtes i colònies amb nens i nenes de 3 a 7 anys.

Les colònies és l' activitat que més m' agrada de l' esplai, i ara, tot just les comencem a preparar. Són uns dies plens d' emocions i noves experiències pels nens i nenes, però també pels monitors i monitores.

Els nens i nenes petits, estan descobrint el món a cada passa que fan. Per a mi són com "científics", tot els sorprèn i els crea dubte. Necessiten investigar i trobar una resposta a la seva inquietud per conèixer el que els envolta.

Aquesta actitud és fantàstica per viure unes colònies!!!

Amb els companys de l' equip, l' altre dia quan preparàvem les colònies d' aquest estiu, amb la proposta educativa EUREKA! al davant, vam arribar a la conclusió de que les colònies són un gran laboratori!

Un laboratori ple d' experiments per fer i compartir amb els companys, i noves experiències per resoldre. Això suposa un gran esforç per als nens i nenes petits, que en la majoria dels casos, s' enfronten per primera vegada a les coses més quotidianes i lluny de la família.

No volem que se'ns escapi res, i hem vist clar, que dins les colònies hi ha molts espais de la vida quotidiana per aprendre coses

noves, que primer suposaran un esforç pels nens i nenes, però que després els farà sentir bé per haver-les superat: vestir-se sols, intentar fer el llit, parar la taula... És clar que perquè sigui una vivència positiva, els monitors tenim tota la feina d' adaptar aquests espais al seu ritme i edat. És així quan el seu esforç tindrà una recompensa i el nostre també.

També hem començat a preparar la descoberta del primer dia, quan arribem a la casa. La Maria ens ha deixat a tots parats, perquè diu que la descoberta de l' entorn i els voltants de la casa, ja ens podria omplir tots els dies de les colònies, i te raó. Els arbres, les fulles, les branques, la sorra, les pedres, els ocells, les formigues, les flors, els cucs, les papallones, l' aigua del rierol, la pluja, el fang, l' herba del prat...tot mereix un què és?, un com?, un per què?... Tots estem d' acord que val la pena aprofitar-ho i portar estris de natura que facilitin l' observació, el respecte pel medi, i que ens ajudin a donar resposta a les preguntes dels nens i nenes.

A més, volem preparar jocs que facin pensar, buscar solucions als enigmes, que sumin esforços entre els companys del grup per resoldre les preguntes. I el centre d' interès!!! que el tenim clar: l' esforç i el plaer, però estem encara donant voltes a l'

ambientació. L'Àlicia ens ha acompanyat durant el curs i ja ha crescut prou!! Ara busquem un personatge que coneix a l'Àlicia i que ens proposa nous reptes...Pot ser revisem alguna llegenda de la zona, a vegades trobes herois i heroïnes que ben bé podrien estar en una peli!

Ufff!! Encara tenim molta feina per davant, però de segur que val la pena!

Jofre

Hola, sóc en Jofre, tinc 22 anys, fa un que faig de voluntari a l'esplai a les activitats de dissabtes, amb el grup de 6 a 8 anys.

A l'esplai, els dissabtes, les activitats que realitzem són molt diverses. Eduquem els infants des de ben petits en el lleure, així que l'esplai és una àrea privilegiada per fomentar valors com la participació, l'esforç i el plaer... A més, com que els nens i nenes hi van de forma voluntària i continuada, la seva motivació i compromís en la preparació, realització i valoració de les activitats que s'hi realitzen és força elevada.

Així doncs, l'activitat de dissabtes és ideal per endinsar-nos en la proposta educativa d'enguany, Eureka! Podem lligar les diferents activitats a partir del fil conductor que ens proposen, doncs tot és adaptable i més tenint en compte que els monitors som uns "grans ideadors"!

No cal que totes les activitats que pensem girin entorn la ciència i la tecnologia, doncs hem de tenir en compte que també és una proposta per treballar l'esforç i el plaer, i moltes de les activitats que fem habitualment (jocs, tallers, excursions...), fins i tot aquelles tasques de la vida quotidiana del grup, per si soles ja treballen aquests valors. En tot cas, si que serà un bon moment per fer més èmfasi en la importància de fer les coses ben fetes, d'esforçar-nos per després tenir una recompensa gratificant: el plaer que les coses ens surtin bé!! I el plaer de gaudir-ne!!!

Això sí, és el moment de tenir més en compte que mai les TIC, podem fer activitats i projectes molt interessants amb el grup, i fins i tot pot ser una eina que ens ajudi a comunicar-nos amb altres grups d'esplai, que com nosaltres, també treballin la pro-

posta educativa i tinguin ganes de compartir experiències o fins i tot, endegar projectes conjunts.

Estic del tot segur, que aquesta proposta serà molt interessant per al grup d'infants!!!

09. Materials de consulta

ASIMOV, I. *Asimov s'explica. 100 preguntes bàsiques sobre la ciència*. Barcelona: La Magrana, 1992.

ASIMOV, I. *Moments estel·lars de la ciència*. Barcelona: La Magrana, 1997.

AAVV: Monogràfic "Aprendizaje y servicio" a *Cuadernos de Pedagogía*, maig de 2006, 357, p. 56-87.

BATLLE, R. (coord.) *Eureka! L'esforç i plaer. Programa pedagògic*. Cornellà de Llobregat: Centre d'Estudis de l'Esplai, 1998

BATLLE, R. (COORD). *EUREKA*

COLL, Cèsar. *Aprendizaje escolar y construcción del conocimiento*. Barcelona: CEAC, 1990.

DUCKWORTH, E. *Cómo tener ideas maravillosas*. Madrid: MEC Visor, 1998.

MANS, C. *La truita cremada: 24 lliçons de química*. Barcelona. Rubes Editorial. 2005

MANS, C. *Els secrets de les etiquetes: la química dels productes de la llar*. Barcelona Editorial Ariel. 2006.

MARTÍN, X. i RUBIO, L. (coord.): *Experiències d'aprenentatge servei*. Barcelona, Octaedro i Fundació Jaume Bofill, 2006.

PUIG, J. M. [et al.]. *Cròniques per a una educació democràtica*. Vic: Eumo, 1998

PUIG, J. M.; BATLLE, R.; BOSCH, C. i PALOS, J.: *Aprenentatge servei. Educar per a la ciutadania*. Barcelona, Octaedro i Fundació Jaume Bofill, 2006.

9Annex: 21 experiències de C2 a la Fundació Catalana de l'Esplai

(A la web www.esplai.org trobareu les 21 experiències desenvolupades)

10. Annex: 21 experiències de C2 a la Fundació Catalana de l'Esplai

1. Mural pel Civisme
2. Defensa de la platja de Rímini
3. Després del foc
4. Riu Llobregat
5. Chapapote
6. Nit de Reis
7. Ruta teatral
8. Tómbola
9. La motxilla ecològica
10. Una mirada al nostre barri
11. Tots Som Meninos
12. Joves per Bòsnia
13. Txiringu jove
14. Acció Jove a la Natura
15. Cantada de Nadales amb els avis
16. Ludoètnia
17. Ruta dels Molins Fariners
18. Contes per la Ràdio
19. Menjadores per ocells
20. Jove Radio Nus F.M.
21. Campanya de donació de sang